

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **J. M.**, bývajúceho v S., zastúpeného Mgr. P. H., advokátkou v I., proti žalovanej **V. M.**, bývajúcej v S., toho času v D., **o vypořádanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov**, vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 11 C 330/1992, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 29. septembra 2011 sp. zn. 4 Co 34/2011 v spojení s opravným uznesením zo 16. novembra 2011 sp. zn. 4 Co 34/2011, takto

r o z h o d o l :

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 29. septembra 2011 sp. zn. 4 Co 34/2011 spolu s opravným uznesením Krajského súdu v Trenčíne zo 16. novembra 2011 sp. zn. 4 Co 34/2011 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Trenčín rozsudkom (tretím v poradí) z 19. júla 2010 č.k. 11 C 330/1992-509 v spojení s opravným uznesením z 2. decembra 2010 č.k. 11 C 330/1992-533 zrušil bezpodielové spoluvlastníctvo účastníkov (ďalej len „BSM“) – a vypořádal (§ 143, § 150 Občianskeho zákonníka) ho tak, že do výlučného vlastníctva žalobcu prikázal hnutelné veci v celkovej hodnote 205,24 €. Do výlučného vlastníctva žalovanej prikázal hnutelné veci v celkovej hodnote 514,87 €. Celý rodinný dom s. č. X. postavený na parcele č. X., zapísaný na LV č. X. pre k. ú. S., v hodnote 786 303 Sk prikázal do podielového spoluvlastníctva účastníkov a to žalobcu v podiele 3911/8221 a žalovanej v podiele 4310/8221. Súd žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 1 811,81 € ako rozdiel v prevzatých hodnotách do šesť mesiacov od právoplatnosti rozsudku. Súd zároveň nepriznal účastníkom právo na náhradu trov konania. Rovnako vo výroku rozhodnutia súd nepriznal štátu právo na náhradu trov konania. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že

Okresný súd Trenčín rozsudkom zo 6. februára 1989 č.k. 7 C 17/1989-20 manželstvo účastníkov rozviedol (právoplatnosť rozhodnutia 8. marca 1989) a v tom čase maloletého P. M., súd zveril do výchovy žalovanej. Účastníci sa zhodne vyjadrili k rozsahu hnuiteľných vecí okrem traktora, zariadenia kuchyne, k ich zostatkovej hodnote a k ich rozdeleniu. Súd uznal, že otec žalobcu dal 10 000 Kčs (331,94 €) na kúpu traktora, preto traktor do BSM nepatrí. Žalobca uznal, že žalovaná z vyporiadania BSM z jej predchádzajúceho manželstva dostala sumu 60 000 Kčs (1 991,64 €) a z tých peňazí kúpila auto zn. Moskvič za 28 000 Kčs (929,43 €), zariadenie spálne a sumu 25 000 Kčs (829,85 €) použila na dostavbu rodinného domu počas ich manželstva. Keďže žalobca neuznal, že zariadenie kuchyne bolo kúpené z týchto výlučných prostriedkov a z iných hodnoverných dôkazov toto nevyplývalo, súd zariadenie kuchyne zaradil do BSM účastníkov. Podľa LV č. X. pre k. ú. S. pozemky parc. č. X., X. a X., na ktorých je postavený rodinný dom účastníkov a prilahlé pozemky, sú vo výlučnom vlastníctve žalobcu. Podľa LV č. X. pre k. ú. S. rodinný dom s. č. X., postavený na parc. č. X., je vedený v katastri nehnuteľností v bezpodielovom spoluvlastníctve účastníkov. Podľa vyjadrenia účastníkov a svedkov do dňa uzavretia manželstva účastníkov žalobca mal postavenú časť rodinného domu s. č. X. a to na pravej strane rodinného domu obvodové múry pivnice bez omietok a na ľavej strane domu obvodové múry garáže, pivnice bez omietok, deku pivnice a obvodové múry prvého podlažia bez omietok. Z vykonaného dokazovania súd zistil, že žalobca investoval zo svojich výlučných prostriedkov do BSM spolu 2 909,86 € a žalovaná investovala zo svojich výlučných prostriedkov do BSM spolu 905,56 €. Súd vykonal vyporiadanie nasledovne: Hodnota hnuiteľných vecí patriacich do BSM predstavuje sumu 720,11 €, z toho polovičný podiel každého z účastníkov je 360,05 €. Žalobca prevzal veci v hodnote 205,24 € a žalovaná v hodnote 514,87 €, teda žalovaná je povinná doplatiť žalobcovi rozdiel v prevzatých hodnotách 154,82 €. Všeobecná hodnota celej nehnuteľnosti je 30 800 €. Po odpočítaní investícií vložených žalobcom 2 909,80 € a žalovanou 905,56 €, do BSM patrí hodnota 26 984,58 €, z toho polovičný podiel každého z účastníkov je 13 492,29 €. V rámci BSM musí žalobca vyplatiť žalovanej polovicu ňou vložených investícií, t.j. 452,78 € a žalovaná vyplatí žalobcovi polovicu ním vložených investícií, t.j. 1 454,93 €. Z dôvodu, že ani žalobca ani žalovaná nemajú dostatok finančných prostriedkov na výplatu polovičného podielu z nehnuteľnosti a obaja sú odkázaní na bývanie v nehnuteľnosti, súd celú nehnuteľnosť - rodinný dom prikázal účastníkom do podielového spoluvlastníctva. Výšku podielov určil podľa skutočne užíwanej zastavanej plochy podľa znaleckého posudku J. Š. a podľa § 5 ods. 1 písm. b/ zákona č. 182/1993 Z.z. Žalovaná získala väčší spoluvlastnícky podiel nad polovicu, preto tiež prevyšujúcu časť z hodnoty rodinného domu v BSM musí

vyplatiť žalobcovi. Výška rozdielu je 654,84 €. Podľa § 148 ods. 1 O.s.p súd nezaviazal účastníkov k zaplateniu náhrady trov štátu, pretože boli oslobodení od platenia súdnych poplatkov. O náhrade trov konania súd rozhodol podľa § 142 ods. 2 O.s.p.

Krajský súd v Trenčíne na odvolanie žalobcu a žalovanej rozsudkom z 29. septembra 2011 sp. zn. 4 Co 34/2011 v spojení s opravným uznesením zo 16. novembra 2011 sp. zn. 4 Co 34/2011 rozsudok súdu prvého stupňa v spojení s opravným uznesením zmenil a bezpodielové spoluvlastníctvo manželov vyporiadal tak, že do výlučného vlastníctva žalobcu prikázal hnutelné veci v celkovej hodnote 205,24 € a do výlučného vlastníctva žalovanej prikázal hnutelné veci v celkovej hodnote 514,87 €. Rodinný dom s. č. X. nachádzajúci sa na parc. č. X. zapísaný na LV č. X. k. ú. S. súd prikázal do podielového spoluvlastníctva účastníkov v rovnakom podiele. Drobné stavby a to pivnicu, skleník, drevený prístrešok (šopa) prikázal do výlučného vlastníctva žalobcu. Žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 944,46 € do 1 mesiaca. Vyslovil, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že súd prvého stupňa nepostupoval dôsledne podľa zásad v zmysle § 150 Občianskeho zákonníka. Poukázal na to, že z vykonaného dokazovania súdom prvého stupňa bolo zrejmé, že sporným medzi účastníkmi konania bol rodinný dom, ktorý účastníci za trvania manželstva dostávali. Z dokazovania vyplynulo, že v čase uzavretia manželstva bol už rodinný dom rozostavaný žalobcom, a preto bolo potrebné zistiť, či takto rozostavaný rodinný dom v dobe vzniku BSM účastníkov bol vecou v právnom slova zmysle. Správne súd prvého stupňa do vyporiadania BSM zahrnul celý rodinný dom a zároveň správne vyporiadal aj prínosy účastníkov konania vložené do spoločného majetku. Odvolací súd však za nesprávne považoval vyporiadanie rodinného domu spôsobom, že tento prikázal do podielového spoluvlastníctva účastníkov v rôznych podieloch, čo odôvodnil tým, že účastníci nemajú dostatok finančných prostriedkov na výplatu polovičného podielu z nehnuteľnosti a sú odkázaní na bývanie v nehnuteľnosti. Výšku podielov určil podľa skutočne užívanej plochy podľa znaleckého posudku. Odvolací súd nemohol súhlasiť s rozhodnutím súdu prvého stupňa, že podiely oboch účastníkov určil v inej výške podľa toho, akú zastavanú plochu rodinného domu užívajú. Takéto kritérium pre určenie nie rovnakého podielu účastníkov zákon nepozná, práve naopak, z ustanovenia § 150 Občianskeho zákonníka vyplýva, že pri vyporiadaní BSM sa vychádza z toho, že podiely oboch manželov sú rovnaké. Ďalej súdu prvého stupňa vytkol, že do vyporiadania BSM neboli zahrnuté aj ďalšie drobné stavby (prístavba k rodinnému domu, pivnica, skleník a drevený prístrešok). Odvolací súd určil cenu prístavby s poukazom na § 136 O.s.p. podľa

vlastnej úvahy, ako strednú hodnotu vychádzajúc z uvádzaných cien, t.j. sumou 1 100 €, cenu pivnice na sumu 225 €. Na ostatných drobných stavbách, a to skleníku sa účastníci zhodli na cene 100 € a na drevnom prístrešku na cene 100 €. Drobné stavby prikázal odvolací súd do výlučného vlastníctva žalobcu, pretože ich užíva a sú postavené na parcele, ktorá patrila do jeho výlučného vlastníctva. Za takto zisteného skutkového stavu potom odvolací súd pristúpil k vyporiadaniu BSM účastníkov. Cena hnutelných vecí, ktoré pripadajú do výlučného vlastníctva žalobcu je 205,24 €, cena hnutelných vecí, ktoré pripadajú do výlučného vlastníctva žalovanej je 514,87 €, spolu hrubá hodnota BSM predstavuje 33 045,11 €. Z tejto hodnoty treba odpočítať prínos (investície) žalobcu do stavby rodinného domu vo výške 2 909,80 €. Z hrubej hodnoty BSM treba ďalej odpočítať prínos (investície) žalovanej do rodinného domu vo výške 905,56 €. Čistá hodnota BSM po odpočítaní prínosov účastníkov tak predstavuje 29 229,69 €. Žalobcovi patrí polovica hodnoty BSM, t.j. 14 614,84 € + jeho prínos 2 909,86 €, spolu mu patrí hodnota 17 524,70 €. Žalobca takto dostáva hodnotu nižšiu o 944,46 €. Žalovanej patrí polovica hodnoty BSM, t.j. 14 614,84 € + jej prínos 905,56 €, spolu jej patrí hodnota 15 520,40 €. Žalovaná takto dostala hodnotu vyššiu o 944,47 €. Preto túto sumu 944,46 € je povinná na vyrovnanie podielov vyplatiť žalobcovi. O náhrade trov konania rozhodol odvolací súd podľa § 224 ods. 1 a § 142 ods. 2 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie. Navrhol zrušiť rozsudok odvolacieho súdu v spojení s opravným uznesením a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzoval § 238 ods. 1 O.s.p. a jeho dôvodnosť z § 241 ods. 2 písm. b/ a c/ O.s.p. Mal za to, že konanie pred odvolacím súdom je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci samej, keď napadnutý rozsudok odvolací súd vydal na základe nesprávne a neúplne zisteného skutkového stavu, na základe nesprávne vykonaných, resp. nevykonaných dôkazov. Odvolací súd nevykonal dôkazy, na ktorých založil svoje skutkové zistenia a v neposlednom rade sám vo veci rozhodol i keď mal rozsudok okresného súdu zrušiť. Ďalej uviedol, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Odvolací súd bez právneho dôvodu nebral do úvahy tú skutočnosť, že žalovaná rodinný dom dlhodobo od roku 2007 vôbec neužíva a o túto nehnuteľnosť sa žiadnym spôsobom nestará. O trvalé bývanie v tejto nehnuteľnosti nemá záujem ani syn účastníkov konania. Poukázal na vyjadrenia žalovanej, keď navrhla riešenie prikázať nehnuteľnosť do výlučného vlastníctva žalobcu s tou podmienkou, že žalovanej sa vyplatiť polovica reálnej trhovej hodnoty nehnuteľnosti. Záver odvolacieho súdu, že obaja

účastníci sú odkázaní na bývanie v predmetnej nehnuteľnosti, nie je správny. Nie je ani zrejmé, na základe akých dôkazov odvolací súd dospel k takémuto názoru. Taktiež poukázal na to, že v odvolaní z 9. augusta 2010 žalobca navrhol, aby odvolací súd celú spornú nehnuteľnosť prikázal do jeho výlučného vlastníctva. Sumu 12 490,14 € na vyrovnanie je žalobca schopný žalovanej vyplatiť, pretože v tomto smere mu pomôže družka (pani Sadloňová) ako aj ďalší príbuzní. Odvolací súd vec posúdil jednostranne a nesprávne aplikoval § 150 Občianskeho zákonníka. Odvolací súd vytýkal prvostupňovému súdu, že neskúmal či rozostavaná stavba bola pri vzniku BSM vecou v právnom slova zmysle a následne odvolací súd (ten istý senát) konštatoval, že prvostupňový súd túto otázku správne posúdil i napriek tomu, že v tomto ohľade prvostupňový súd nevykonal žiadne dokazovanie. Súd nemal predmetnú nehnuteľnosť zaradiť ako celok do BSM, ale do BSM mal zaradiť len spoluvlastnícky podiel zodpovedajúci rozsahu dokončenej stavby. Vytýkal odvolaciemu súdu, že BSM nevyporiadal úplne so všetkými vecami, ktoré do BSM patria, keď do BSM krajský súd nezahrnul garáž. V neposlednom rade vytkol odvolaciemu súdu chybu vo výpočte sumy, ktorú má na základe rozsudku krajského súdu vyplatiť žalovanej (namiesto sumy 944,46 € má byť správne uvedená suma 1 100 €).

Žalovaná sa k dovolaniu žalobcu nevyjadřila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátkou (§ 241 ods. 1 O.s.p.) a že dovolanie smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, proti ktorému je dovolanie procesne prípustné (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu treba zrušiť.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť skúmať, či napadnuté rozhodnutie nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. (§ 242 ods. 1 O.s.p.), zaoberal sa dovolací súd otázkou, či konanie netrpí niektorou z nich. V zmysle § 237

O.s.p. je dovolanie prípustné a teda aj dôvodné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Dovolateľ vady v zmysle § 237 O.s.p. nenamietal a tieto nezistil ani dovolací súd.

Dovolací súd však zistil, že v odvolacom konaní došlo k procesnej vade konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), na ktorú musí dovolací súd prihliadať, aj keby nebola namietaná.

Podľa § 211 ods. 2 O.s.p. ak tento zákon neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa.

Podľa § 125 O.s.p. za dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci, najmä výsluch svedkov, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov, fyzických osôb a právnických osôb, listiny, ohliadka a výsluch účastníkov. Pokiaľ nie je spôsob vykonania dôkazu predpísaný, určí ho súd.

Podľa § 220 O.s.p. odvolací súd rozhodnutie súdu prvého stupňa zmení, ak nie sú splnené podmienky na jeho potvrdenie (§ 219), ani na jeho zrušenie (§ 221 ods. 1).

Podľa § 213 ods. 3 O.s.p. ak má odvolací súd za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám.

Z uvedených zákonných ustanovení vyplýva, že predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak má za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým záverom a na ním založených následných právnych záveroch, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím

súdom nevyhnutným. Podmienkou zmeny rozhodnutia v takomto prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu, odlišnému od skutkového stavu zisteného prvostupňovým súdom, tvoriaceho podklad pre rozhodnutie v danej veci.

Dovolací súd z obsahu spisu zistil, že odvolací súd z dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa vyvodil odlišné skutkové zistenia a na ich základe aj právne závery ako súd prvého stupňa bez toho, aby vo veci opakoval dokazovanie.

Z obsahu zápisníc pred odvolacím súdom o pojednávaní z 12. mája 2011, 9. septembra 2011 a 29. septembra 2011, na ktorom došlo aj ku konečnému rozhodnutiu nevyplýva, že by bolo zopakované dokazovanie vykonané súdom prvého stupňa. Odvolací súd po podaní správy predsedníčkou senátu o doterajšom priebehu konania (ide o povinnosť vyplývajúcu odvolaciemu súdu z § 215 O.s.p., čo nie je opakovaním dokazovania) poskytol priestor zástupkyňi žalobcu, ktorá sa vyjadrila k obsahu odvolania žalovanej a následne zástupca žalovanej uviedol, že na podanom odvolaní trvá (pojednávanie 12. mája 2011). Na ďalšom pojednávaní 9. septembra 2011 sa k dotazu predsedníčky senátu vyjadrila zástupkyňa žalobcu. Dňa 29. septembra 2011 bol vyhlásený rozsudok. Vzhľadom na vyššie uvedené je zrejmé, že odvolací súd dokazovanie nezopakoval.

Ak sa chcel odvolací súd odchýliť od skutkových zistení súdu prvého stupňa na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, mal dokazovanie v zmysle § 213 ods. 3 O.s.p. sám v potrebnom rozsahu opakovať a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p. Len takýto postup je v súlade so zásadou priamosti a ústnosti civilného procesu. Je neprípustné, aby odvolací súd ku svojim odlišným skutkovým zisteniam dospel iba na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa.

Zásada priamosti a ústnosti má pre odvolacie konanie rovnaký význam a následky ako pre súd prvého stupňa. V odvolacom konaní je ale dôležitá aj iná stránka priamosti. Táto zásada totiž je dôležitá nielen pre zisťovanie skutkového základu rozhodnutia, ale aj pre odchýlenie sa od skutkových zistení súdu prvého stupňa. Pri opakovaní a doplnení dokazovania je teda zásada priamosti oproti súdu prvého stupňa ešte sprísnená.

Odvolaací súd podľa týchto ustanovení a zásad v danej veci nepostupoval.

Pokiaľ dovolateľ namietal, že rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), treba uviesť, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Dovolateľom napadnutý rozsudok nebolo možné v dovolacom konaní podrobiť prieskumu z hľadiska správnosti zaujatých právnych záverov, lebo skutkové zistenia odvolacieho súdu vyplývajúce zo spisu nedávajú (vzhľadom na už spomenutú tzv. inú vadu konania) pre toto posúdenie dostatočný podklad.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na základe uvedeného rozhodnutie odvolacieho súdu (v znení opravného uznesenia) zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 31. januára 2013

JUDr. Martin Vladik, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová